

Valtuustoaloite Nurmijärven museotoiminnan tulevaisuudesta

Valtuusto 29.05.2024 § 27

Matti Vanhanen (kesk.) ja 44 muuta allekirjoittajaa esittävät valtuustoaloitteessaan, että kunta käynnistää selvitystyön, jolla etsitään tulevaisuuden ratkaisua julkisten ja yksityisten kokoelmien esillepanoon ja erityisesti Nurmijärvi Taiteen Museon ja sen kokoelmien säilymiseksi pysyvästi.

Päätös

Aloite lähetettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Hyvinvointilautakunta 19.11.2024

720/00.02.00.02/2024

Vastaus valtuustoaloitteeseen Nurmijärven museotoiminnan tulevaisuudesta

Matti Vanhanen ja 44 muuta allekirjoittajaa ovat tehneet 29.5.2024 valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että kunta käynnistäisi selvitystyön, jolla etsitään tulevaisuuden ratkaisua julkisten ja yksityisten kokoelmien esillepanoon ja erityisesti Nurmijärvi-Taiteen Museon ja sen kokoelmien säilymiseksi pysyvästi.

Aloitteessa nostettiin myös esiin kysymys, voisiko kunnan omistama Ompulinna toimia tilana, jossa olisi museo-, kahvila- ja tapahtumatila -kokonaisuus, jossa voisi olla sekä julkisesti rahoitettua tilaa että yksityistä toimintaa yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla on valmisteltu seuraava vastaus aloitteeseen:

Suomalaisen museokentän moninaisuus

Suomalainen museokenttä on runsas ja monipuolinen. Suomessa on 150 ammatillisesti hoidettua museota, jotka vastaavat runsaasta 300 museokohteesta. Sen lisäksi Suomessa on lähes tuhat lähinnä vapaaehtoisvoimin tai sivutoimisesti ylläpidettyä museota. Niiden ylläpitäjinä ovat pääasiassa yhdistykset, säätiöt ja kunnat.

Tarkasteltaessa Nurmijärven kunnan museotoiminnan kokonaisuutta on tärkeää huomioida, että Nurmijärvi-Taiteen Museo ja Nurmijärven museo ovat luonteeltaan erilaisia. Toinen on yhdistyksen ylläpitämä museo, toinen ammatillisesti hoidettu museo. Museoiden toimintatavat, näyttelytoiminta sekä kokoelmien sisältö, kartuttaminen ja hoito poikkeavat toisistaan.

Museoita ei voi arvioida samoilla kriteereillä. Toimintoja ei myöskään voi sellaisenaan yhdistää. Tulevaisuuden toimintaa pitää jatkaa ja kehittää museoiden omista lähtökohdista käsin. Museoilla on erilaiset vahvuudet ja tavoitteet. Se ei kuitenkaan estä toimivan yhteistyön luomista museoiden välille.

Nurmijärvi-Taiteen Museolla ja Nurmijärven museolla on molemmilla tärkeä rooli nurmijärveläisen kulttuuriperinnön vaalimisessa ja paikallisidentiteetin luomisessa.

Nurmijärvi-Taiteen Museon ja Nurmijärven museon kokoelmat

Nurmijärvi-Taiteen Museo on yksityinen museo, jonka kokoelma on karttunut Juhani ja Matti Rintalan keräilyharrastuksen tuloksena. Kokoelmaan kuuluu paikallishistoriallista aineistoa sekä muuta kulttuurihistoriallista aineistoa. Paikallishistoriallisia kokonaisuuksia ovat muun muassa Savitorppaan, Aleksis Kiveen, Lääketehdas Albin Koposeen ja Vilho Askolaan liittyvät aineistot sekä sota-aikaan, suojeluskuntaan ja Lotta Svärd-järjestöön liittyvät aineistot, Nurmijärven Sanomien sidotut vuosikerrat sekä Matti Rintalan hieno ja korvaamaton valokuvakokoelma. Sen lisäksi kokoelmaan kuuluu muun muassa opetustauluja, Arabian lautasia, Kotiliesi-lehtiä (Martta Wendelinin ja Rudolf Koivun kuvittamat kannet) sekä Kutvosen huonekalutehtaan kalusteita.

Nurmijärven museo on ammatillisesti hoidettu valtionosuuden piiriin kuuluva museo, jonka toimintaa säätelevät museolaki ja -asetus. Laki edellyttää museolta mm. kokoelmien kartuttamiseen ja hoitoon liittyvää ohjelmaa, kokoelman säilymisen turvaavaa suunnitelmaa sekä pitkän tähtäimen toimintasuunnitelmaa. Niiden lisäksi vaaditaan vastuualueen määrittely, joka Nurmijärvellä on kerätä, tallentaa, tutkia ja esitellä paikallishistoriaan liittyvää aineistoa. Kokoelmiin tallennetaan myös Nurmijärven museon valtakunnalliseen tallennusvastuualueeseen liittyvää aineistoa. Kokoelmia täydennetään suunnitelmallisesti, kokoelmat ovat pysyviä ja niitä hoidetaan ja säilytetään sen mukaisesti.

Vastaanottaessaan aineisto kokoelmiinsa Nurmijärven museo sitoutuu samalla huolehtimaan ja säilyttämään aineistoa asianmukaisesti. Kokoelmiin liitettävät esineet luetteloidaan ja digitoidaan. Ne tarvitsevat säilytystiloja ja säilytysjärjestelmiä, pakkausmateriaaleja, mahdollisesti konservointia. Kaikkeen siihen tarvitaan henkilöresursseja ja tiloja, jotka vaativat myös rahallista resurssointia. Ammatilliseen museotyöhön sisältyy lähtökohtaisesti myös tutkimustyö, suunnitelmallinen pedagoginen toiminta sekä aineistojen ja tiedon saavutettavuuden edistäminen.

Museoiden kokoelmista yleensä vain pieni osa on esillä näyttelyissä, näin on myös Nurmijärvi-Taiteen Museossa ja Nurmijärven museossa. Suurinta osaa kokoelmista säilytetään säilytystiloissa ja esitellään vaihtuvissa näyttelyissä. Esineiden säilytystilat voivat sijaita myös eri paikassa kuin museon näyttelytilat.

Tulevaisuuden näkymiä museoiden toiminnasta, kokoelmat

Valtuustoaloitteessa esitetään ratkaisun etsimistä siihen, miten Nurmijärvi-Taiteen Museon kokoelmien säilyminen pysyvästi pystytään turvaamaan. Yhtenä ajatuksena on ollut, että kokoelma liitettäisiin jossain vaiheessa tulevaisuudessa tietyin ehdoin osaksi Nurmijärven museon kokoelmaa.

Nurmijärvi-Taiteen Museon kokoelmissa on monenlaisia aineistokokonaisuuksia, joista suuri osa liittyy Nurmijärveen. Näistä kokonaisuuksista Nurmijärvi-Taiteen Museolla ja Nurmijärven museolla on kokoelmissaan osittain samaa aineistoa. Esimerkkeinä Aleksis Kiveen liittyvää aineistoa, jota on myös Nurmijärven kirjastossa, Lääketehdas Albin Koposeen liittyvää aineistoa, Vilho Askolaan liittyvää aineistoa, opetustaulut, Nurmijärven Sanomien ja kunnalla myös muiden paikallislehtien sidotut vuosikerrat. Matti Rintalan valokuvakokoelma onkin jo osaksi tallennettu digitaalisessa muodossa Nurmijärven museon valokuva-arkistoon.

Nurmijärvi-Taiteen Museolla on myös sellaista paikallishistoriallista aineistoa, jota Nurmijärven museolla ei ole, ja joka ehdottomasti on paikallishistoriallisesti tärkeää. Tällaisia kokonaisuuksia ovat Savitorppaan liittyvä aineisto, Matti Rintalan kuvaoriginaalit sekä sota-aikaan, suojeluskuntaan ja Lotta Svärd -järjestöön liittyvät aineistot.

Niin kauan, kun Nurmijärvi-Taiteen Museota ylläpitävä yhdistys hoitaa museotoimintaa, ko. kokoelmien olemassaolo on turvattu. Olisi tärkeää, että ko. aineiston säilyminen tulevaisuuteen

Nurmijärvellä olisi turvattu siinäkin tapauksessa, että museon toiminta lakkaa. Kyseiset aineistot kuuluvat Nurmijärven museon tallennusalueeseen ja niiden liittäminen Nurmijärven museon kokoelmaan olisi luontevaa ja mahdollista. Jos Nurmijärvi-Taiteen Museon lopettaa toimintansa, kunta neuvottelee ko. aineiston liittämisestä osaksi Nurmijärven museon kokoelmaa. Nurmijärvi-Taiteen Museon kokoelmat voitaisiin nimetä omaksi kokonaisuudekseen, jolloin se pysyisi omana kokonaisuutenaan myös Nurmijärven museon kokoelmissa.

Nurmijärvi-Taiteen Museon kokoelmahoidossa olisi jo nyt tärkeää, että paikallishistoriaan liittyvän aineiston luettelointia jatkettaisiin. Näin esineisiin liittyvät lahjoitus-, käyttö-, yms. tiedot tulee kirjattua ylös. Tieto on tärkeä osa esineiden kulttuurihistoriallisesta arvosta. Nurmijärvi-Taiteen Museo onkin jo tehnyt asiassa yhteistyötä Helsingin kaupunginmuseon kanssa, joka hoitaa Keski-Uudenmaan alueen paikallismuseoiden neuvontatyötä. Tulevaisuudessa myös Nurmijärven museo voi olla tukemassa tässä työssä.

Nurmijärvi-Taiteen Museoon kuuluu myös aineistoja, jotka eivät liity Nurmijärven ja joilla ei ole paikallishistoriallista merkitystä eikä niiden liittämiselle Nurmijärven museon kokoelmaan ole perusteita.

Nurmijärvi-Taiteen Museon kokoelman liittäminen kokonaisuudessaan Nurmijärven museon kokoelmaan ei ole perusteltua. Museon kokoelmahoidon periaatteiden mukaan museo ei ota kokoelmaansa aineistoa, jota vastaava sillä jo ennestään on kokoelmassaan tai joka ei kuulu museon tallennusvastuualueeseen tai jonka luontevampi paikka on jossain toisessa museossa. Museoihin ei yleensä oteta vastaan aineistoa, jonka säilyttämiseen tai näytteillä pitoon liittyy ehtoja.

Museoiden näyttelytoiminta

Nurmijärvi-Taiteen Museossa on esillä pysyvänä näyttelynä kulttuurihistoriallista ja paikallishistoriallista aineistoa. Museon vahvuus ovat vaihtuvat näyttelyt, joissa esitellään museon omia keräilykokoelmia tai ulkopuolisten keräilijöiden kokoelmia. Vaihtuvat näyttelyt ovat saavuttaneet yleisönsä ja olleet suosittuja myös yli kunta- ja maarajojen. Ympärivuotinen avoinna olo lisää museon saavutettavuutta.

Nurmijärven museon näyttelytoiminnassa korostuu paikallishistoria, nurmijärveläisten elämä ja sen sitominen laajempaan kokonaisuuteen ja erilaisiin ilmiöihin. Museolla on pysyvinä näyttelykohteina Aleksis Kiven koti, Taaborinvuoren museot, Nukarin koulumuseo sekä Tehdas- ja alkoholimuseo Rajamäen Ryyppi vuokrakohteena. Nurmijärven museolla ei ole varsinaista ympäri vuoden avoinna olevaa perusnäyttelytilaa. Se on Nurmijärven museon kannalta ongelmallista. Tätä puutetta on paikattu talvikaudella muulla toiminnalla. Kirjastojen gallerioissa järjestetään vuosittain vaihtuvia näyttelyitä, vuorovuosin Pääkirjaston Galleria Villessä ja Klaukkalan kirjaston Galleria Toivossa. Puutetta paikataan myös aktiivisella koulu- ja päiväkotitoiminnalla sekä ikäihmisten pariin hakeutuvalla toiminnalla. Kokoelmien digitointi ja kokoelmien näkyvyys verkossa ovat keskeisellä sijalla museon toiminnassa. Digitoituihin kokoelmiin pääsee tutustumaan Finna-palvelun kautta, erityisesti valokuvien katselu sitä kautta on tärkeä palvelu käyttäjille.

Ompulinnan nykytila ja tulevaisuus

Nurmijärven kunta omistaa Toreeninmäellä entisen kunnalliskodin, jota nykyisin kutsutaan Ompulinnaksi. Valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että tilasta tehtäisiin museo-, kahvila- ja tapahtumatilakokonaisuus, jossa voisi olla sekä julkisesti rahoitettua että yksityistä toimintaa.

Ompulinnasta ei tällä hetkellä ole mahdollisuuksia ottaa tiloja näyttely- ja kahvilakäyttöön. Tiloissa toimii vuokralaisena SPR Nurmijärvi. Heillä on rakennuksessa tilat säännöllisesti tapahtuvaa toimintaa varten sekä varastotiloja. Toiminta tukee ja täydentää monella tapaa viranomaisten

tekemää työtä ja tarvitsee näin ollen siihen sopivat toiminta- ja varastotilat. Omppulinna on toiminut SPR Nurmijärven tiloissa ja ne on koettu toimiviksi sekä sijainniltaan keskeisiksi toimintaa ajatellen. Nurmijärven kunta ei näe perustetta muuttaa nykyistä sopimusta SPR Nurmijärven kanssa.

Alueelle aletaan lähivuosina tehdä asemakaavamuutosta. Siinä yhteydessä tutkitaan Toreeninmäen täydennysrakentamismahdollisuuksia ja nykyisten rakennusten osalta uusia käyttötarkoituksia. Asemakaavan laatimisen yhteydessä tulee mietittäväksi myös Omppulinnan käyttötarkoitus. Siinä yhteydessä olisi mahdollista miettiä, voitaisiinko rakennus ottaa museokäyttöön tai toimintaan, jossa olisi julkisesti rahoitettua tilaa ja yksityistä toimintaa yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena, niin kuin kyseisessä valtuustoaloitteessa ehdotetaan.

Aloitteen ehdotus vastaa Nurmijärvi-Taiteen Museon omaa tulevaisuuden visiotaan. Nurmijärvi-Taiteen Museo haluaisi siirtää näyttelytoimintansa Omppulintaan ja laajentaa toimintaa muutenkin, mikä ei ole mahdollista heidän nykyisissä tiloissaan. Näyttelyiden lisäksi Omppulintaan tulisi heidän visiossaan museokauppa ja museokahvila, sekä mahdollisuus tapahtumien järjestämiseen. Tiloja voisi hyödyntää myös kokous- ja yksityistilaisuuksiin. Nurmijärvi-Taiteen Museon ajatus on, että he tekisivät kokoelmistaan näyttelyn kunnan omistamaan tilaan ja sen jälkeen kunta vastaisi tilakustannuksista ja osittain näyttelyn avoinna pidosta. Kunnan on kuitenkin toimittava tasapuolisesti yhdistyksiä kohtaan, joten kustannuksista vastaaminen ei ole mahdollista, vaan yhdistyksen tulee maksaa käytössään olevasta tilasta vuokra.

Nurmijärvi-Taiteen Museon ja Nurmijärven museon näyttelytoiminnot eivät sellaisenaan ole yhteensovitettavissa yhdeksi kokonaisuudeksi. Jos Omppulinnaa alettaisiin kehittää yhteisten toimintojen paikaksi, olisi hyvä pohtia, voisiko Omppulinnassa tulevaisuudessa olla eri toimijoiden näyttelytiloja, myös Nurmijärven museon vaihtuvien näyttelyiden tila. Joihinkin teemoihin liittyen eri toimijat voisivat tehdä myös yhteisnäyttelyitä.

Tilasuunnittelun yhteydessä on kaikissa tapauksissa hyvä huomioida, että kirkonkylään saatiin pääkirjaston peruskorjauksen yhteydessä toimiva tapahtumatalo ja kokoustilat mm. nurmijärveläisten yhdistysten käyttöön.

Yhteenvedon voidaan todeta Nurmijärvi-Taiteen Museon ja Nurmijärven museon välisen keskustelun perusteella seuraavaa:

- Nurmijärvi-Taiteen Museo jatkaa lähivuosina toimintaansa nykyisissä tiloissa.
- Lähitulevaisuudessa Nurmijärven kunta voi hakemuksesta tukea Nurmijärvi-Taiteen Museon museotoimintaa toiminta-avustuksen muodossa.
- Nurmijärven museo dokumentoi Juhani ja Matti Rintalan keräilyharrastuksen ja kokoelman sisällön.
- Toreeninmäen uuden asemakaavasunnittelun yhteydessä selvitetään Omppulinnan tulevaa käyttöä.
- Nurmijärven kunta pyrkii turvaamaan Nurmijärvi-Taiteen Museon Savitorppaan, sota-aikaan, suojeluskuntaan, Lotta Svärd-järjestöön sekä Matti Rintalan kuvakokoelmaan kuuluvan aineiston säilymistä siinä tapauksessa, että Nurmijärvi-Taiteen Museo lopettaa toimintansa.

Nurmijärvi-Taiteen Museo on laatinut vision Omppulinnan tulevaisuudesta (oheismateriaalina). Visio viittaa aikaan, jolloin Toreeninmäen alueelle aletaan tehdä asemakaavamuutosta.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Hyvinvointilautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Valmistelija

Museonjohtaja Leena Koskela, puh. 040 317 2507

Päätös